

Deut; 5:8-10.

„Ne csinálj magadnak istenszobrot, azoknak a képmására, amik fenn az égben, lenn a földön vagy a föld alatt a vízben vannak. Ne imádd, és ne tiszteld azokat...” – mondja a parancsolat. S nálunk, reformátusoknál erős kísértés sokaknak ilyenkor, hogy ahogy a parancsolatot hallgatjuk, úgy húzzák ki magukat, s gondolják: „Ez igen! Ez a mi parancsolatunk. Igazi református parancsolat. Most jött el a mi időnk, hogy minden történelmi és személyes sérelmünkért visszavágyjunk a rómaiaknak, akik teletömik képekkel és szobrokkal a templomaikat. Bezzeg mi! Itt aztán se kép, se szobor! Itt aztán bálványimádásnak nyoma sincs. Már csak a vállvergetést kérjük, s indulhatunk is haza. A katolikusok meg gondolkodjanak csak el azon, hogy náluk miért nem számolják ezt külön parancsolatnak. Miért olvasszák ezt be az elsőbe? Nyilván az se véletlen.” – Nem tudom, hogy közöttünk létezik-e olyan ember, akiben így felbuzog a református öntudat e parancsolatot hallgatva, de ha véletlenül igen, akkor el kell, szomorítsam. A helyzet a valóságban sokkal bonyolultabb annál, mintsem hogy megállapítjuk, hogy fehérek a templomfalaink, s már ki is pipálhatnánk ezt a parancsolatot.

Egyrészt azért, mert ez a parancsolat egyáltalán nem tiltja azt, hogy a templomfalakat bibliai képekkel dekoráljuk. Igaz, a Heidelbergi Káté 98. kérdés-felelete így fogalmaz: „Nem lehet-e megtúrni a templomokban a képeket, mint a tanulatlan nép könyveit? – Nem, mert ne legyünk mi bölcsőbbek Istennél, aki az Ő keresztyén népét nem néma bálványképek által, hanem igéjének élő hirdetése által akarja taníttatni.” – És azt kell, mondjuk, hogy a Kátének egy csomó mindenben igaza van. Isten csakugyan az ő igéje által akar minket tanítani. S abban is teljesen az ige talaján mozog a Káté, hogy néma bálványoktól aligha tanulhatunk igaz keresztyénséget. Csak egy dologban nincs igei alátámasztása a Káté válaszában. (Nyugodtan mondom ezt, mert végigolvastam a kérdéshez tartozó igei hivatkozásokat.) Abban, hogy Isten bárhol tiltaná azt, hogy bibliai történetek illusztrációival díszítsuk a templomfalakat. A Biblia ugyanis egyáltalán nem foglakozik ezzel a kérdéssel. Így nem is tiltja, nem is ajánlja, hogy fessük ki a falakat. Egyszerűen nem erről szól ez a parancsolat sem.

Azt leszögeztük tehát, hogy attól, hogy valahol vannak képek, még nem biztos, hogy bálványimádás is van. Viszont azt is el kell mondanom, hogy attól, hogy valahol nincsenek képek, még nem biztos, hogy bálványimádás sincs. Mert olykor sajnos van. (Még a református egyházban is.) Hogyan is értem ezt? Arról van szó, hogy bizonyos tárgyak a kelletténél nagyobb jelentőségre tesznek szert. Tárgyak fontosabbá válnak az Istennél. Mondok példákat. *Egy baranyai kisfaluban felújították a rendkívül rossz állapotban lévő templomot. (Nem én voltam.) A felújítás kétségtelenül nem vette figyelembe a műemléki szempontokat. Az elszuvasodott fakazettákat malterkeverő ládáknak használták, a pelikános szószéksisakot pedig elvitték valamelyik múzeumba. Ezzel együtt a felújított templom igen szép lett. Világos, barátságos, használható. De akadt egy olyan bácsi, aki soha többé nem ment templomba. A szószék sisak miatt. – De addig miért is ment? Istenért? Istentiszteletre? Vagy egy hangulatért, egy esztétikai élményért, rég volt gyermekkorra felidézéséért, esetleg a pelikános szószéksisakért? Ha az Isten lett volna számára a fontos, aki elrendelte, hogy hétnaponta gyűljünk össze az ő tiszteletére, akkor lehet, hogy sajnálta volna a pelikánt, de jött volna továbbra is istentiszteletre. Hiszen Istent nem vitték el, csak a pelikánt. Vagy az ő istenét mégis? Szomorú történet. Szomorú mindig, ha valaki ilyen mond: „Ha lecserélik a csillárt, átalakítják a padot, arrébb teszik az úrasztalát, stb., nem jövök többé templomba.” Hát ki a te Istened? A pad, meg a csillár? Csak nem a tárgyak fontosabbak, mint Isten világos parancsa? Van, aki számára igen, de remélem, te nem tartozol közéjük.*

Viszont nem csak tárgyról szól e parancsolat, úgyhogy el is szakadunk ettől a témától. Mert e parancsolat szól az Istenről is. Isten ismét felmutat valamit az ő csodálatos lényéből: „**mert én, az ÚR, a te Istened, féltőn szerető Isten vagyok, aki megbüntetem az atyák vétkéért a fiakat is harmad- és negyedézig, ha gyűlölnék engem. De irgalmasan bánok ezeréig azokkal, akik szeretnek engem, és megtartják parancsolataimat.**” Isten legfontosabb tulajdonságát fedi fel e parancsolat: Isten szerető Isten. Az egész Tízparancsolat, de az egész keresztyénség is, az egész vallás és Isten-emberkapcsolat értelmezhetetlen, ha ezt kihagyjuk belőle. Isten szeret minket, és ezért ad nekünk parancsolatokat. Csak ha van hitünk e parancsolatban adott kijelentésben, Istennek e szeretetvallomásaiban, akkor tudunk a megfelelő módon hozzáállni a parancsolatokhoz. Isten szerető, még hozzá féltőn szerető Isten. Ő szeret és félt minket, ahogy a szülő a gyermekét. Ő nem azért ad parancsokat, hogy a jótól eltiltsa. Nem azért, hogy ugráltasson, szekírozson vagy vizsgáztasson minket. Ő azért ad parancsot, mert szeret és félt attól, hogy elrontjuk életünket, tönkretesszük egymást és magunkat, s ráadásul a gonosz csapdájába esünk, és elpusztulunk. De ő szeret minket, ezért azt akarja, hogy mi is szeressük őt, és a parancsolatait megtartsuk. Isten szeretetéből érthető meg a parancs, az irgalom, de még a büntetés is. Ha Isten szeretetével nem számolunk, akkor az egész értelmetlen. És ugyanígy értelmetlen akkor is minden parancs, ha mi nem szeretjük az Istent. Mert Isten nem vak engedelmességet vár tőlünk, hanem szeretetből fakadó engedelmisséget. Csak ennek van értelme és értéke. És még ha nem is sikerül ez nekünk tökéletesen, Isten akkor is irgalmasan bánik velünk ezeréig, mert Isten olyan Isten, aki szeret, és ezért az irgalomban és nem a büntetésben leli kedvét. Ezt mondja nekünk Isten magáról ebben a parancsolatban.

De ez a parancsolat Isten és a tárgyak után beszél rólunk is, még hozzá az egymásért viselt felelősségünkről is. Mert ezek a parancsolatok nem egy laboratóriumban vagy egy légtelen térben hangzanak el, hanem a valóságban. És Isten tudja, hogy mi emberek mennyire összetartozunk, mennyire befolyásoljuk egymást, s rámutat arra, hogy mennyire felelősök is vagyunk egymásért. Ez egymásért viselt felelősségnek a legdirektebb formáját ragadja meg a parancsolat, a szülői felelősségről van itt szó. Elmondja, hogy felelős vagy a gyermekedért. Felelős vagy azért, hogy áldásokhoz

segíted őt, vagy átkokat hagysz rá. A te viselkedésed ugyanis befolyásolja, akár meg is határozhatja gyermeked sorsát. Persze más emberekért is felelősek vagyunk, de a gyermekeinkkel szembeni felelőségünk alól semmi esetre sem bújhatunk ki. Úgy élsz, és úgy neveled gyermekeidet, hogy Isten áldását élvezhessék? Úgy, hogy ők is Istent szerető és a parancsolatokat megtartó emberek legyenek? – Hát, ha valaki az igehirdetés elején még azt gondolta, hogy ez egy reformátusoknak vállveregető parancs, akkor most kell elveszítenie végképp az összes illúzióját. Mert a reformátusság a nevelés és hitátadás területén vérzett el leginkább az utóbbi évtizedekben. Nagy tisztelet a kivételnek, de a reformátusok gyerekei rengetegszer már nem reformátusok lettek. Aztán, ha református gyülekezetben is keresztelték meg őket, akkor sem kaptak sok segítséget a szülőtől ahhoz, hogy Istent megszeressék, és az ő népében éljenek Neki engedelmeskedő és áldásait élvező életet. Sajnos a hitben való nevelés nem volt egy református erősség. Még aki maga fontosnak is tartotta a hitét, az se föltétlen örököltette gyermekeire át. Volt, aki ilyen szempontból Dávid bűnében osztozott, aki ugyan istenfélő volt, de gyermekeit munkája (és zavaros családi élete) miatt elhanyagolta. S volt olyan is, aki csak egyszerűen erélytelen volt a nevelésben, mint Éli, akinek fiai azért veszték el, mert Éli főpap képtelen volt megregulálni őket. De akár így, akár úgy, rengeteg gyerek veszett el a szülők felelőtlensége okán, s ezen már nem biztos, hogy tudunk segíteni.

De a te gyereked még nem veszett el! Persze lehet, hogy nagy már, s direkt módon nem sokat tehetsz érte. De azért tehetsz. Példát mutathatsz, bizonyosságot tehetsz, hívogathatod, és folyamatosan imádkozhatsz érte. Ha esetleg a többről le is maradtál, ezt akkor is megteheted, sőt – hadd mondjam így, meg kell tenned. Imádkozz buzgón gyermekeidért, unokáidért, családtagjaidért. Többet számít ez, mint hinnéd, vagy el tudnád képzelni.

De ha a gyereked még pici, ha még nevelési időszakban vagy, akkor viszont nagyon nagy a lehetőséged, és persze a felelősséged is. Példát adsz-e gyermekednek? Lát-e téged mindennap Bibliát olvasni és imádkozni? Lát-e téged minden vasárnap istentiszteletre menni? Lát-e téged örömmel szolgálni és bőkezűen adakozni? Lát-e téged keresztyénhez méltó tiszta életet élni, indulatokon uralkodni, megbocsátani, és felebarátot szeretni? Látja-e, hogy olyan szorgalommal végzed minden dolgodat, mint aki nem embereknek szolgál? S tapasztalja-e, hogy vele is imádkozol, Bibliát neki is olvasol, és őt is hozod vasárnaponként? S hallja-e, hogy milyen szeretettel beszélsz Istenről és az ő népéről? Vagy azt hallja csak, hogy állandóan kritizáld a gyülekezetet, a lelkészt, az istentiszteletet, s mindig meg vagy sértődve? Persze még az is lehet, hogy joggal. Csak azt ne felejtsd el, hogy a sok kritikától és sértettségtől még egy gyerek se kapott kedvet az Isten népéhez. És ne felejtsd el, hogy itt a te gyereked boldogságáról, a te gyereked üdvösségéről van szó! Ezért biztasd, hogy jöjjön. Ne azért, mert tökéletes a hitoktató. Ne azért, mert tökéletes a lelkész! Ne azért, mert minden konfirmációs óra és ifi felér egy lelki élményfürdővel. Ne azért, mert ez nem igaz. Hanem azért, hogy kialakuljon benne az Isten és a gyülekezet iránti szeretet, és az Isten iránti engedelmisség. *Talán nem árulok el nagy titkot, ha elmondom, az én gyerekeimnek sincs mindig mindenhez kedvük. De szeretettel biztatom őket, s nem azért mert lelkész vagyok, hanem azért mert keresztyén ember vagyok, és azt szeretném, az a legfőbb vágyam, hogy a gyerekeim is üdvözljenek, mert szeretem őket. Ezért nem hagyom, hogy mindig azt csinálják, amihez kedvük van, hanem igyekszem egy jobb utat mutatni nekik, az Isten-szeretet és engedelmisség útját, melyen ezerszeresen élvezhetik azt az irgalmat és áldást, melyet a mi féltőn szerető mennyei Atyánk ígér e parancsolatban az őt szeretőknak. Ámen.*

1. El tudjátok mondani fejből a Tízparancsolatot? Próbáljátok meg! Ha nem megy még, próbáljátok meg a következő hetekben megtanulni a parancsolatokat!
2. Olvassátok el a Heidelbergi Káté 96, 97, 98. kérdés-feleleteit, és keressétek ki a 98-as igei hivatkozásait!
3. A második parancsolat mit mond el Istenről, és mit mond el a nemzedékek közti összefüggésekről?
 - a) Mennyire kötődsz tárgyakhhoz? Mennyire fontosak neked a tárgyak és a változatlan körülmények?
 - b) Hallottál már olyan véleményt, hogy ha valami megváltozik a templomban (csillár, pad, szőnyeg, stb.), akkor nem jön többé valaki templomba? Mi a véleményed erről?
 - c) Neked mi fontos az istentiszteleten az alábbiak közül, és mi az, amely másodlagos, nélkülözhető, cserélhető: a templomépület, a körülvevő tárgyak, az ige, az igemagyarázat, az énekek, az énekek stílusa, a gyülekezet, maga az istentiszteleti cselekmény (ti. hogy jelen vagy benne), a jelenvaló Jézus társasága?
 - d) A gyerekeid előtt szoktad bírálgatni a gyülekezetet, s annak szolgálóit? Szerinted a bírálat segíti gyermeked hitfejlődését?
 - e) Mi mindent teszel annak érdekében, hogy a következő generáció (elsősorban is gyerekeid, unokáid) Isten áldásában élhessen?
 - f) Ha a gyerekednek nincs kedve valamilyen hittanos programon részt venni, mit teszel? Megpróbálsz vele megérttetni, hogy ez igenis fontos, és menjen, és jó lesz, vagy megérted, hogy nincs kedve, s megmagyarázod, hogy tulajdonképpen nem baj, ha otthonmarad?